

INFORMACJA

o posiedzeniu **Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji**

nr posiedzenia: **249**

data posiedzenia: **12 kwietnia 2023 r.**

Porządek posiedzenia:

1. Kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej – procedura zawracania migrantów i migrantek do linii granicy państwowej.

Posiedzeniu przewodniczyli:

przewodniczący komisji Aleksander Pociąg oraz zastępca przewodniczącego komisji Bogdan Zdrojewski.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie komisji:

Rafał Ambroziak, Halina Bieda, Mariusz Gromko, Robert Mamątow, Marek Martynowski, Ewa Matecka, Gabriela Morawska-Stanecka, Aleksander Pociąg, Joanna Sekuła, Michał Seweryński, Lidia Staroń, Bogdan Zdrojewski, Wojciech Ziemiak,

goście:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji:
sekretarz stanu Maciej Wąsik ze współpracownikami,

Komenda Główna Straży Granicznej:
dyrektor Zarządu Granicznego płk Andrzej Fiałkowski,
dyrektor Zarządu do Spraw Cudzoziemców Paweł Hołoweńko,

Urząd do Spraw Cudzoziemców:
dyrektor Departamentu Prawa Migracyjnego Michał Bleszyński,
dyrektor Departamentu Postępowań Uchodźczych Agata Ewertyńska,

Uniwersytet Warszawski:
adiunkt w Katedrze Logiki i Argumentacji na Wydziale Prawa i Administracji Hanna Machińska,

Uniwersytet Jagielloński:
kierownik Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji prof. Włodzimierz Wróbel,

prof. dr hab. Ewa Łętowska,

prof. dr hab. Mirosław Wyrzykowski,

prof. dr hab. Andrzej Zoll,

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich:

naczelnik Wydziału Praw Migrantów i Mniejszości Narodowych w Zespole do spraw Równego Traktowania Agnieszka Szmajdzińska,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka:
przedstawiciel Marcin Sośniak,

Amnesty International Polska:
dyrektorka Anna Błaszczak-Banasiak,

Biuro Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców:
specjalista do spraw ochrony praw uchodźców Joanna Subko,

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej:
prezes zarządu Katarzyna Słubik,
członek zarządu Aleksandra Chrzanowska,

Klub Inteligencji Katolickiej w Warszawie:
prezes zarządu Jakub Kiersnowski,

Fundacja im. Stefana Batorego:
dyrektorka Rady Fundacji Ewa Kulik-Bielińska,

Centrum Stosunków Międzynarodowych:
analityk Bruno Surdel,

Fundacja „Grupa Granica”:
prawnik Jakub Wielgo,

Fundacja „Ocalenie”:
członek zarządu Kalina Czwarnóg,
koordynatorka grupy granicznej Marta Szymanderska-Pastryk,
specjalista w Zespole Partnerstw i Rzecznictwa Katarzyna Tuzinek,
adwokat Tadeusz Kołodziej,

Hertie School:
dr Grażyna Baranowska,

pisarka Olga Stokłosa.

Ad 1.

Przewodniczący komisji Aleksander Pocięj podkreślił, że reżim Łukaszenki używa migrantów do destabilizacji sytuacji w Europie, w Polsce i krajach bałtyckich. Zwrócił uwagę, że ta akcja ma także na celu postawienie Polski w takim świetle, by opinia międzynarodowa miała o Polsce jak najgorsze zdanie. Dodał, że taka sytuacja prowadzi do zderzenia wartości podstawowych: z jednej strony mamy obowiązek bronić polskich granic, z drugiej strony Polska jest zobowiązana do przestrzegania międzynarodowych norm prawnych i konwencji. Zaapelował do uczestników spotkania, by rozpocząć dialog nad rozwiązaniami, które będą służyć Polsce i Polakom, a także pozwolą zachować dobry wizerunek Polski w świecie.

Kierownik Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Włodzimierz Wróbel przedstawił propozycje minimalnych regulacji, które miałyby złagodzić kryzys humanitarny na granicy i zapobiec niekorzystnym dla Polski wyrokom Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zaproponował, by ochroną zostały objęte szczególnie wrażliwe grupy migrantów: dzieci, kobiety w ciąży, osoby starsze, niepełnosprawne, ofiary handlu ludźmi. Takie osoby przebywałyby pod opieką państwa do czasu, aż sąd wyznaczyłby dla nich pełnomocnika, i Straż Graniczna nie podejmowałaby żadnych czynności do czasu kontaktu z pełnomocnikiem takiej osoby. Regulacja miałaby zapewnić uproszczony dostęp do sądu, najlepiej rodzinnego.

Zdaniem sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Macieja Wąsika na granicy polsko-białoruskiej nie mamy do czynienia z kryzysem humanitarnym, ale z wojną hybrydową prowadzoną przez dyktatora Białorusi za wiedzą Władimira Putina wobec całej UE.

Minister podkreślił, że nie mamy do czynienia z naturalnym ruchem migracyjnym, tylko z celową działalnością białoruskich służb specjalnych i pograniczników tego państwa. Przyznał, że wśród migrantów było ok. 25 ofiar śmiertelnych. Dodał, że Straż Graniczna i wojsko udziela pomocy humanitarnej migrantom, jeśli tego potrzebują. Zaznaczył, że w 2021 r. wśród migrantów były rodziny z dziećmi, obecnie przeważają młodzi mężczyźni. Dodał, że znaczna część migrantów nie jest zainteresowana statusem uchodźcy w Polsce, woli wyjechać z Polski – na Zachód.

Przedstawiciele organizacji i stowarzyszeń zajmujących się prawami człowieka wskazywali, że przyjęte rozporządzenie umożliwiające zawracanie migrantów do linii granicy państwowej jest niezgodne z polską konstytucją i prawem międzynarodowym, mówili, że polscy pogranicznicy odwożą do granicy osoby, które mogłyby ubiegać się o status uchodźcy w Polsce. Według nich procedura zawracania do granicy jest źródłem kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej.

Senatorowie Michał Seweryński, Robert Mamątow i Bogdan Zdrojewski zgodzili się co do potrzeby podjęcia prac nad rozwiązaniami zabezpieczającymi najsłabsze grupy migrantów, objęcia ich ochroną prawną. W ocenie senatora Michała Seweryńskiego jest potrzebny namysł, by wyeliminować wszelkie nieprawidłowości, jakie się pojawiają przy stosowaniu prawa. Także zdaniem senatora Roberta Mamątowa komisja powinna się zaangażować w prace nad proponowanymi rozwiązaniami. Senator Bogdan Zdrojewski podkreślił, że w kwestii wojny hybrydowej i kryzysu humanitarnego ważny jest też wymiar międzynarodowy, gdyż, niestety, przed trybunałami zapadają niekorzystne dla Polski orzeczenia w tej materii.

Podkreślano, że Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji podejmie prace nad rozwiązaniami chroniącymi najbardziej wrażliwe grupy migrantów, by złagodzić skutki kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej.

Senator Robert Mamątow zaproponował przyjęcie uchwały, w której komisja wyrazi wdzięczność polskim pogranicznikom i wojsku za opanowanie kryzysu migracyjnego. Kwestią uchwały komisja ma się zająć na kolejnym posiedzeniu.